

درجست و جوی نشاپور خراسان

زندگی نامه، شناخت نامه شعر و دهها
نکته ناگفته درباره شاعر لحظهها
دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی (م. رشک)

دکتر محمد باق جف زاده بارفروش
(م. روجا)

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

نجف‌زاده بارفروش، محمدباقر، ۱۳۳۹-

در جست‌وجوی نشابور خراسان: (زندگی‌نامه، شناخت‌نامه شعر و ده‌ها نکته ناگفته درباره‌ی شاعر لحظه‌ها دکتر محمدرضا شفیعی‌کدکنی) / به‌قلم محمدباقر نجف‌زاده بارفروش (م. روجا).

تهران: سفیر اردهال، ۱۳۹۷.

۱۹۹ ص.

۲۵۰۰۰ ریال: ۲-۶۳-۶۳۱۳-۰۰-۹۷۸۶۰۰

فنییا

زندگی‌نامه، شناخت‌نامه شعر و ده‌ها نکته ناگفته‌شده درباره‌ی شاعر لحظه‌ها دکتر محمدرضا شفیعی‌کدکنی.

شفیعی‌کدکنی، محمدرضا، ۱۳۱۸ -- نقد و تفسیر

شعر رسی -- قرن ۱۲ق. -- تاریخ و نقد

Persian poetry -- 18th century -- History and

PIR ۸۱۲۳/۵۰۰۰۸۰۱۳۶۷

۸۱۶/۲۰۸

۵۴۷۵۷۵۹

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

وضعیت فهرست‌یابی

عنوان

موضوع

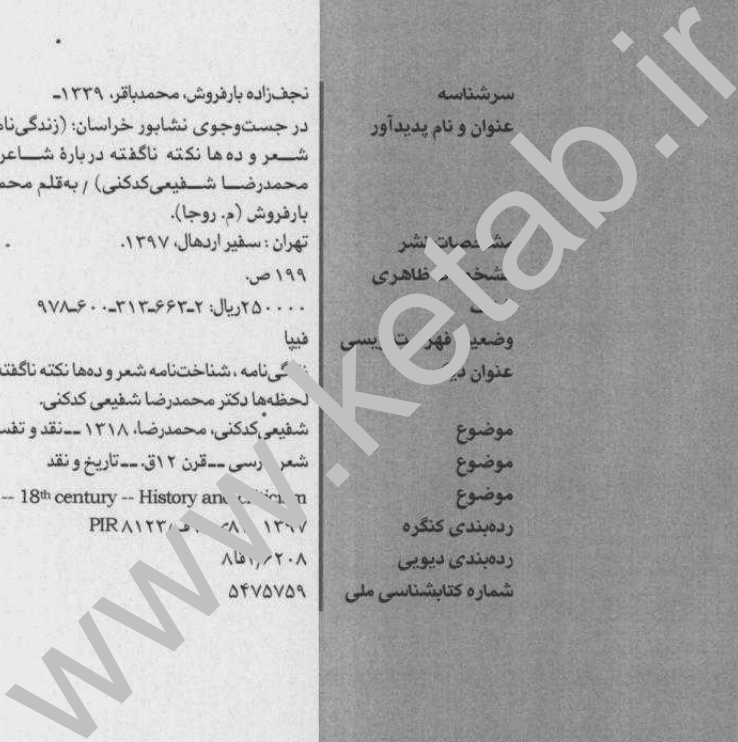
موضوع

موضوع

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

در جست و جوی نشاپور خراسان

زندگی نامه، شناخت نامه شعر و دهها نکته ناگفته درباره
شاعر لحظهها دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی (م. سرشک)

دکتر محمداقرب جف زاده با فروش (م. روجا)

ایمان
مجلسه مقدماتی

شابک: ۷۸-۶۰۰-۳۱۳-۶۶۳-۲

صفحه آرای، طراحی جلد: واحد آمادهسازی نشر سفیر اردهال
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سفیر اردهال

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال
شماره نشر: ۷۰۱-۱

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷
شمارگان: ۲۲۰ نسخه

نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتح، خیابان سمیه، روی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴
کدپستی: ۱۵۸۱۸-۷۴۷۱۵
تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۹۳۴۲-۸۸۳۱۳۸۹۸
© حق چاپ: ۱۳۹۷ email: safirardehal@yahoo.com
سایت فروش: www.safirardehal.ir

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی) و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

پیش‌درآمد / ۱۳

چند نکته دربارهٔ این کتاب ۱۵

پیشکش / ۱۷

دیدگاه‌ها دربارهٔ دکتر شفیعی‌کدکنی / ۲۳

مهدی اخوان ثالث (م. امید) ۲۴

سید محمدباقر بُرقعی ۲۴

هرمز خبیر ۲۴

محمود دولت‌آبادی (قصه‌نویس همشهری دکتر شفیعی کدکنی) ۲۵

دکتر حمید زرّین کوب ۲۵

محمود کیانوش ۲۶

سیروس ۲۶

مهدی مظفری ساوجی ۲۶

سالشمار زندگی دکتر شفیعی‌کدکنی / ۲۷

بخش نخست زندگی دکتر شفیعی‌کدکنی / ۲۹

پدر دکتر شفیعی کدکنی ۳۰

زادگاه دکتر شفیعی کدکنی ۳۰

- ۳۰ ..... ازدواج
- ۳۰ ..... فرزندان شفیعی کدکنی
- ۳۱ ..... استادان حوزه و دانشگاه دکتر شفیعی کدکنی
- ۳۱ ..... استادان در دانشگاه مشهد و تهران
- ۳۱ ..... حضور در انجمن ادبی
- ۳۱ ..... کوهنوردی
- ۳۲ ..... شفیعی کتابدار
- ۳۲ ..... دکتر شفیعی کدکنی، روزنامه‌نگار
- ۳۲ ..... دکتر شفیعی کدکنی و حضور در کنگره شعری در آلمان
- ۳۲ ..... حضور در فرنگ
- ۳۳ ..... خراسان‌گویی دکتر شفیعی کدکنی
- ۳۳ ..... سرمای گل سرخ
- ۳۳ ..... فیروزه نیشابوری
- ۳۳ ..... نیشابور
- ۳۴ ..... اخوان‌زدگی
- ۳۵ ..... خودانزوایی
- ..... «زن» در شعر دکتر شفیعی کدکنی / ۱۰۰
- ۳۸ ..... اگر مردی
- ۳۸ ..... پنجره‌های آیانه
- ۳۹ ..... ترانه ترانه‌ها
- ۴۰ ..... زن نیشابور
- ..... معرفی آثار دکتر شفیعی کدکنی / ۴۳
- ۴۵ ..... چند ترجمه از دکتر شفیعی کدکنی
- ..... طنز در شعر دکتر شفیعی کدکنی / ۴۷
- ۴۸ ..... قرص خواب
- ..... در ستایش دیگر شاعران و ستایشنامه‌های دیگران / ۵۱
- ۵۲ ..... مرثیه (از شفیعی کدکنی برای علی اکبر دهخدا)
- ۵۲ ..... مهرگیا (از امیر هوشنگ ابتهاج «هـ.ا. سایه» به محمدرضا شفیعی کدکنی)
- ۵۳ ..... نمونه‌ای دیگر (از مصطفی محدثی خراسانی به محمدرضا شفیعی کدکنی)
- ۵۴ ..... بچه‌نابین (از روی دست دکتر شفیعی کدکنی خوش‌ترین هدیایان‌ها)
- ..... درنگی در دفتر شعر «غزل برای گل آفتابگردان» / ۵۷
- ۵۹ ..... شعر «قصیده در ستایش عشق»
- ۶۰ ..... شعر «موج نوشته‌های دریا»

۶۱	.....	شعر «تاریک»
۶۱	.....	شعر «سیاس»
۶۲	.....	شعر «کیما»
۶۲	.....	شعر «آواز پریده»
۶۳	.....	شعر «آرایش خورشید»
۶۳	.....	شعر «دست گمک»
۶۴	.....	شعر «غزل برای گل آفتابگردان»
۶۵	.....	شعر «چشم و چراغ»
۶۶	.....	رباعی «مزن آفتاب»
۶۶	.....	شعر «خاک پرنده»
۶۷	.....	شعر «تحویل سال»
۶۷	.....	شعر «جاودانگی»
۶۸	.....	دویتی «همسفر»
۶۸	.....	شعر «خاکستر و الماس»
۶۹	.....	شعر «درس هندسه»
۷۰	.....	شعر «آتش زنده»
۷۱	.....	رباعی به سبک خیام «در لحظه دیدار»
۷۱	.....	رباعی به سبک خیام «نام بزرگ»
۷۱	.....	شعر «شعبده باز»
۷۲	.....	شعر «ستاره‌ای بر زمین»
۷۲	.....	شعر «او را من»
۷۳	.....	شعر «دخترم در آینه»
۷۳	.....	شعر «فیژک کولی»
۷۴	.....	شعر «کسیه سیال»
۷۵	.....	شعر «مزمور زیبایی»
۷۵	.....	شعر «آینه»
۷۶	.....	شعر «سپیداران»
۷۷	.....	شعر «گوزن و صخره»
۷۷	.....	شعر «چتر دیو»
۷۸	.....	شعر «جشن نیلوفر»
۷۸	.....	شعر «برگ بی درخت» در قرائت پُل سلان
۷۹	.....	شعر «مرثیه» برای هوشنگ طاهری

- ۷۹ ..... شعر «پرد گیان»
- ۸۰ ..... شعر «پژواک»
- ۸۰ ..... شعر «سفر در برگ نیلوفر»
- ۸۱ ..... شعر «ماه زنگاری»
- ۸۲ ..... شعر «شعر بی واژه»
- ۸۲ ..... شعر «از میان دفتر نقاشی اطفال»
- ۸۳ ..... شعر «نقطه چین عبور پرندگان»
- ۸۳ ..... شعر «سوگواران در میان سوگواران»
- ۸۴ ..... شعر «شمار هوا»
- ۸۴ ..... شعر «مثالی نقاشی کودکان»
- ۸۵ ..... شعر «طاووس سی آه»
- ۸۶ ..... شعر «گل آفتابگردان»
- ۸۶ ..... شعر «سیمای صبح»
- ۸۷ ..... شعر «سبز در سبز»
- ۸۸ ..... شعر «حضور»
- ۸۸ ..... شعر «کوبری»
- ۸۹ ..... شعر «چامه بامدادی»
- ۸۹ ..... شعر «در سلوک صبح»
- ۹۰ ..... شعر «پرده‌ها»
- ۹۱ ..... شعر «در پرده امید»
- ۹۱ ..... شعر «در حلقه هلال و گل سرخ»
- ۹۱ ..... شعر «تالب حیرت»
- ۹۲ ..... شعر «فنج‌ها»
- ۹۲ ..... شعر «صبح»
- ۹۳ ..... شعر «از چشم دیدار»
- ۹۳ ..... شعر «آهستن»
- ۹۳ ..... شعر «پاییز»
- ۹۴ ..... شعر «چتر نیلوفرها»
- درنگی در دفتر شعر «خطی ز دل‌تنگی» / ۹۵
- ۹۸ ..... شعر «درین قحط سال دمشقی»
- ۹۸ ..... شعر چهار پاره «باغ زاغان»
- ۹۹ ..... شعر «معجزه»

۹۹	شعر «شب خارا بی»
۱۰۰	شعر «کلاغ»
۱۰۲	شعر «سبزی خزه»
۱۰۲	شعر «باران پیش از رستخیز»
۱۰۴	شعر «لحظه‌ها»
۱۰۴	شعر «قرص خواب»
۱۰۶	شعر «دعای باران»
۱۰۷	شعر «در : اودانگی»
۱۰۷	شعر «بریت نای بی خطر»
۱۰۹	شعر «نوع جدید»
۱۱۰	شعر «صغیر چکار ک»
۱۱۱	شعر «خطی زد در گ»
۱۱۲	شعر «سوره برائت»
۱۱۲	شعر «بو تیمار»
۱۱۳	شعر «گل های نقش کاشی»
۱۱۳	شعر «شاعر فردا»
۱۱۴	رباعی «بن بست»
۱۱۵	شعر «در فضل سرد آگرها»
۱۱۶	شعر «فاصله کها»
۱۱۶	شعر «ساعت»
۱۱۷	غزل «مرثیه دوست»
۱۱۷	شعر «اگر مردی»
۱۱۷	شعر «از اوراد گل سرخ»
۱۱۸	شعر «مهمان نامه زمستان»
۱۲۰	شعر «در کاروان حله»
۱۲۱	شعر «کیریتی از پریدن شب تاب»
۱۲۱	غزل «سفر نامه»
۱۲۱	شعر «بوقلمون»
۱۲۱	شعر «سرود کوچک در ستایش انسان بزرگ»
۱۲۲	شعر «در کته شادی»
۱۲۲	شعر «سیمرغ»
۱۲۴	شعر «حماسه بی قهرمان»

- ۱۲۴ ..... شعر «قطب‌نما»
- ۱۲۵ ..... شعر «تار عنکبوت»
- ۱۲۵ ..... شعر «در خم دهلیز گردباد»
- ۱۲۶ ..... شعر «هفت سالگی»
- ۱۲۷ ..... شعر «کسوف»
- ۱۲۸ ..... شعر «زننگ شتر»
- ۱۲۹ ..... شعر «غلیواژها»
- ۱۲۹ ..... مثنوی «ترانه کبود»
- ۱۳۰ ..... شعر «ارِ اَلْأَمَلِ»
- ۱۳۰ ..... شعر «غزای دلاغ»
- ۱۳۱ ..... شعر «پشیمان»
- ۱۳۱ ..... دوبیتی «سیاه آم»
- ۱۳۲ ..... شعر «به برگ دل سرخ»
- ۱۳۲ ..... شعر «آبریزان»
- ۱۳۳ ..... شعر «پرسش»

درنگی در دفتر شعر «مرثیه‌های بروکانه مر» / ۱۳۵

- ۱۳۶ ..... شعر «جاودان خرد»
- ۱۳۹ ..... درباره‌ی هزاره‌ی دوم آهوی کوهی
- ۱۴۰ ..... شعر «در آمد به حصار»
- ۱۴۱ ..... شعر «زندیق زنده»
- ۱۴۴ ..... شعر «چراغی دیگر»
- ۱۴۴ ..... شعر «شهر من»
- ۱۴۵ ..... شعر «مرغان ابراهیم»
- ۱۴۷ ..... شعر «چرخ چاه»
- ۱۴۷ ..... شعر «ساعت شنی»
- ۱۴۹ ..... شعر «در جست‌وجوی نشابور»
- ۱۵۰ ..... شعر «بَرِ تَبِ سَغْدِی»
- ۱۵۲ ..... شعر «از مژامیر مانی»
- ۱۵۳ ..... شعر «کسیه»
- ۱۵۳ ..... شعر «مرداب غازیان»
- ۱۵۴ ..... شعر «ای هرگز و همیشه»
- ۱۵۴ ..... شعر «از میان روشنایی‌ها»

۱۵۶	.....	شعر «ترانه ترانه‌ها»
۱۵۷	.....	شعر «وزن جهان»
۱۵۸	.....	شعر «پنجره‌های ایبانه»
۱۵۹	.....	شعر «یادگار»
۱۵۹	.....	شعر «نوشدارو بعد از سهراب»
۱۶۱	.....	شعر «به یاد عارف»
۱۶۲	.....	شعر «زن نیشابور»
۱۶۴	.....	شعر «پُل - اجو»
۱۶۴	.....	شعر «بیه زان»
۱۶۶	.....	شعر «در نجوم خاموشی»
۱۶۷	.....	شعر «به طیان ژاژ حای»
غزل‌های دکتر محمد شایسته کدکنی / ۱۶۹		
۱۷۱	.....	غزل «بر خاک و خار راه»
۱۷۱	.....	غزل «کمینگاه جنون»
۱۷۲	.....	غزل «همت بلند»
۱۷۲	.....	غزل «زمزمه‌ها»
۱۷۳	.....	غزل «برکه»
۱۷۳	.....	غزل شماره ۲
۱۷۴	.....	غزل «آینه بخت»
۱۷۴	.....	غزل «سر آستان عشق»
۱۷۵	.....	غزل «خضر راه»
۱۷۶	.....	غزل «پاکبازی شبنم»
۱۷۶	.....	غزل «اشک زبان بسته»
۱۷۷	.....	غزل «راه باطل»
۱۷۷	.....	غزلی دیگر
۱۷۷	.....	غزل «قصه خورشید و گل»
۱۷۸	.....	غزل «سوخته خرمن»
۱۷۹	.....	غزلی دیگر
۱۷۹	.....	غزلی دیگر
۱۷۹	.....	غزی «مردی ست می سراید»
۱۸۰	.....	غزل «پس از من»
۱۸۰	.....	غزل «گل‌های شوق»

- ۱۸۱ ..... غزل «تحمّلِ خار»
- ۱۸۱ ..... غزل «آرزو»
- ۱۸۲ ..... غزل «بیابان طلب»
- ۱۸۲ ..... غزل «سبوی شکسته»
- ۱۸۳ ..... غزل «بوسه باران»
- ۱۸۴ ..... غزل «در بر رخم میند»
- ۱۸۴ ..... غزل «همچو شبنم»
- ۱۸۵ ..... غزل «مسند...»
- ۱۸۵ ..... غزل «نارینده برق»
- ۱۸۶ ..... غزل «یک مژه خفتن»
- ۱۸۶ ..... غزل «گل های نگار»
- ۱۸۷ ..... غزل «روزن قس»
- ۱۸۷ ..... غزل «پیغام»
- ۱۸۸ ..... غزل «معراج فنا»
- ۱۸۸ ..... غزل «در سوگ آن عصاره ارهان»
- ۱۸۸ ..... غزل «سفرنامه»
- ۱۸۹ ..... غزلی دیگر
- ۱۹۰ ..... غزل «تو مرو»
- ۱۹۰ ..... غزل «مرثیه دوست»
- ۱۹۱ ..... غزل «سیده آینه ها»
- ۱۹۱ ..... غزل «شهادتگاه شوق»
- ۱۹۲ ..... غزل «مشکل عقل»
- ۱۹۲ ..... غزل «از مرثیه های سرو کاشمر»
- ۱۹۳ ..... غزل «آه شبانه»
- ۱۹۴ ..... غزل «گر می افسانه»
- ۱۹۵ ..... غزل «ای هرگز و همیشه!»

شعر معاصر با نام بلند نیما یوشیج جان گرفت و به بار و بر نشست و بعد با نام و آثار چهرگانی چونان احمد شاملو، مهدی اخوان ثالث، سیاوش کسرایی، گلچین گیلانی، محمدحسین شهریار، هدی حمیدی شیرازی، سهراب سپهری، هوشنگ ابتهاج، سیمین بهبهانی، فروغ فرخزاد، حمد زهری، نادر نادریور، مفتون امینی، نصرت رحمانی، دکتر پرویز ناتل خانلری و... یعنی مجموعاً کسانی که نواندیش هستند، به بار و بر بیشتری رو آورد. بعدها کسانی چونان فریدون مشیری و محمدرضا شفیعی کدکنی و چند قلم‌انداز و شاعر دیگر هم گم گمک و رفته رفته در چند محله بسیار ورتبه این کاروان ضمیمه شدند. ضمیمه و ملحقاتی نه نزدیک، اما آن سوتر.

این چهرگان نوپرداز، پس از صف نوآمدگان عصر مشروطه یعنی صبا، ایرج میرزا، عارف قزوینی، فرخی یزدی، میرزاده عشقی، محمدتقی بهار، رهی معیری، پژمان بختیاری، تقی رفعت، نشاط، سحاب، معجر، وصال، شهاب، فرخ، سروش، قآنی، نیما، محمودخان ملک‌الشعرا، قره‌العین، شیبانی، سید اشرف‌الدین قزوینی (نیم شمال)، علی‌اکبر دهخدا، ادیب‌الممالک فراهانی، ادیب پیشاوری، ادیب نیشابوری، لاری، و... غنی‌زاده، نظام وفا و... پدید آمده‌اند. هریک از صف‌ها و گروه‌ها در وقت‌ها و هنگامه بار بار رخ نموده‌اند که متناسب رخدادها و حوادث و اوضاع اجتماعی و سیاسی خود بوده و به شمار می‌آمده‌اند.

اکنون استاد هوشنگ ابتهاج «ه.ا. سایه» و دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی مانده‌اند. دو چهره‌ای که عمرهاشان از مرز ۷۵ سال هم گذشته، و البته استاد ابتهاج، الحمدلله یک سده زندگی را کاملاً و اختصاصاً تجربه کرده و پشت سر می‌گذارد. در این میان، استاد دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی متخلص به «م. سرشک»، از باقیات صالحات صف‌های پسین و ملحقات است. شفیعی کدکنی در دانشگاه تهران در مقاطع علمی دوره‌های لیسانس (کارشناسی)، کارشناسی ارشد (فوق‌لیسانس) و دکتری (ph.d) استاد ما بوده، و بر گردن نازک

و باریک‌مان، حقوقی فراوان دارد.

روزگاری زیاد را با حضرت استادی گذرانده، دمخور بوده و به قول ما ایرانی‌ها، حال کرده‌ایم؛ شعر خوانده‌ایم، نقد کرده‌ایم، با هم برخورد کرده‌ایم و در چالش و سگالش‌ها با هم بوده‌ایم.

با همه این مسائل، باز دوستش داریم و خاطر خواه او هستیم. یک بار هم با مادر بچه‌هایم (مادر نیما و بیدل و رهی)، شامگاهانه و عصرانه‌ای با ایشان و در خانه‌شان گذرانده‌ایم؛ روزگاری که تازه ازدواج کرده و مرد خانه شده بودیم و در روزنامه اطلاعات کار می‌کردیم. هم او در صدور شناسنامه بیدل - پسر وسطی و شیطان و شلوغ ما - از اداره ثبت احوال همراه و کمک کار من بود؛ چون اداره ثبت احوال، از دادن سجل یا به قول امروزی‌ها شناسنامه با نام «بیدل» مخالف می‌کردند که این قشنگ و قابل قبول نیست، و من دیوان شعر بیدل دهلوی را در دست داشتم که با حضور من در میدان حسن آباد (اداره مرکزی اداره ثبت احوال) با حضور دکتر شفیعی کدکنی در آنجا خواندم.

دکتر شفیعی دیوان بیدل دهلوی را از رسم گرفت و محکم زد و انداخت روی میز رئیس ثبت احوال و گفت، این جوان یک چهره است. شاعری است عزیز؛ نباید برای نام گذاری روی فرزندش هی ادله بیاورد و منبع و مأخذ ارائه کند. بالاخره اداره ثبت احوال قبول کرد و ما برای نخستین بار در تاریخ و در عصر انقلاب اسلامی نام بیدل را روی پسرمان گذاشته و گام ادبی را برداشتیم.

من برای استاد دکتر شفیعی کدکنی احترامی خاص قائلم، اما در شناختن و نقد آثارش، کمی یا بیشتر از باندبازی و دروغ‌گویی و یکسونگری و خودخواهی و افسوس و تفریط و پارتی‌بازی و هر اندیشه منفی دست کشیده و کوشیده‌ام و وظیفه شاکردی و بهایی را ایفا کنم.

چند نکته درباره این کتاب

- در این کتاب کوشیده‌ایم فقط و فقط و بیشتر به جنبه شعر و شاعری دکتر شفیعی کدکنی بپردازیم، و از نقد و تحلیل ترجمه و عقاید شخصی و... ایشان پرهیزیم، اگرچه در شناختنامه، کمی به موضوعات زندگی ایشان هم سری زده‌ایم و گلچینی کرده‌ایم.
- نقد ادبی و شناختنامه به‌منزله زیر آب زدن و رسوا کردن و نان بریدن و بی‌احترامی و بی‌ادبی نیست.

- قصد ما همواره شناساندن جایگاه شاعری استادمان دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی است.
- تحلیل آثار و جایگاه شاعری شفیعی کدکنی از نگاه منظر و منزلت علمی است، نه هیچ انگیزه‌ای دیگر.